Uchwała Komisji Infrastruktury

z dnia 25 czerwca 2019 r.

w sprawie wykorzystania potencjału rzeki Wisły w kontekście gospodarczym, społecznym i środowiskowym

Wisła jest największą rzeką Polski liczącą 1047 km długości. Jak napisano w uchwale sejmowej ustanawiającej rok 2017 rokiem Wisły: „Wisła – Królowa Polskich Rzek, symbol polskości i patriotyzmu – to nasze naturalne oraz historyczno-kulturowe dziedzictwo. Ta wyjątkowa rzeka, przez stulecia różnorodnie kształtowana przez naturę i ludzi, wciąż jest dla nas wyzwaniem cywilizacyjnym. Wymaga zrównoważonego rozwoju, przemyślanej strategii oraz odważnych, dalekowzrocznych działań".

Wisła od wieków pełniła istotną rolę w życiu gospodarczym Polski. Była najważniejszym szlakiem transportowym i osią rozwoju państwa, stanowiąc tym samym o jego sile. Pełniła również ważną rolę kulturową i często także funkcję obronną. Ma również niezaprzeczalne walory środowiskowe. Pierwsze plany zagospodarowania Wisły i wykorzystania jej potencjału do celów gospodarczych, hydroenergetycznych jak również rekreacyjnych pojawiły się w okresie międzywojennym. Wybudowano w dorzeczu Wisły zapory i elektrownie wodne Żur i Gródek na Wdzie, zaporę Porąbka na Sole i rozpoczęto budowę zapory Rożnów na Dunajcu. W latach 50. utworzono Instytut Budownictwa Wodnego Polskiej Akademii Nauk, który przystąpił do badań w zakresie budowy nowych obiektów hydrotechnicznych i hydroenergetycznych. Działania te podkreśliły bardzo duże znaczenie dolnej Wisły dla żeglugi i energetyki, ale także stwierdzono występowanie zagrożeń powodzi. Pod koniec lat 70 opracowano program „Kaskada Dolnej Wisły" w ramach, którego oddano do eksploatacji w 1970 roku pierwszy i jedyny stopień wodny Włocławek.

Wisła od dawna była przekształcana i zabudowywana w celu stworzenia ochrony przed wezbraniami, ale także do funkcji gospodarczych. Mimo zmian posiada cenne walory przyrodnicze, które okazały się podstawą do wyznaczenia korytarzy ekologicznych i prawie cały jej bieg objęty jest Naturą 2000, co ma wpływ na proces inwestycyjny, ale nie wyklucza modernizacji i budowy nowych obiektów hydrotechnicznych. Potrzeba kompleksowego zagospodarowania drogi wodnej rzeki Wisły i jednocześnie konieczność uwzględnienia wymagań ochrony środowiska wskazują na potrzebę realizacji rozwiązań kompromisowych.

Obecnie rzeka postrzegana jest w dużej mierze przez pryzmat wyzwań, jakie są z nią związane. Konieczność zabezpieczenia przeciwpowodziowego ludności, przy jednocześnie pogłębiającym się zjawisku suszy, zapewnienie spójności terytorialnej regionów poprzez budowę przepraw mostowych, ale także wykorzystanie potencjału żeglugowego i energetycznego to tylko wybrane zagadnienia, z którymi należy się zmierzyć i szanse, które należy wykorzystać.

Polska ratyfikując w 2017 r. Europejskie Porozumienie w Sprawie Głównych Śródlądowych Dróg Wodnych o Znaczeniu Międzynarodowym (AGN)

wyznaczyła kierunki działań inwestycyjnych oraz dała impuls do dalszych prac na rzecz rozwoju Wisły, stanowiącej część dwóch z dziesięciu międzynarodowych dróg wodnych. Zapewnienie międzynarodowych parametrów żeglugowych będzie miało bezpośrednie przełożenie na pozostałe kwestie związane z gospodarczym wykorzystaniem rzeki, a w konsekwencji dostrzeżenie szans i korzyści oraz ponowne zwrócenie się „twarzą do Wisły".

Istotną rolę i znaczenie dróg wodnych w rozwoju regionalnym i lokalnym w Polsce dostrzegają od kilkunastu lat samorządy, upatrując w nich potencjał do rozwoju i aktywizacji gospodarczej miast i regionów. Dzięki zadaniom inwestycyjnym dotychczas realizowanym, w tym m.in. budowie nowych marin, jak również właściwie prowadzonej polityce planowania rozwoju regionalnego i lokalnego wzrosła świadomość społeczna w zakresie postrzegania i utożsamiania się samorządów miast, gmin i województw z drogą wodną rzeki Wisły. Należy również podkreślić, że Wisła z punktu widzenia międzynarodowych powiązań ma duży potencjał, który jest ważny dla realizacji celów transeuropejskiej sieci transportowej, jako integralnego elementu zrównoważonego rozwoju transportu.

Komisja Infrastruktury popiera działania zmierzające do jak najpełniejszego wykorzystania potencjału rzeki Wisły do transportu towarów i osób, w celach energetycznych oraz zabezpieczenia przeciwpowodziowego i ograniczenia zjawiska suszy, z zachowaniem jej walorów przyrodniczych i społecznych.